

Observatoriul este de două ori în săptămână, marțea și sâmbăta.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 an întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimisu cu postu în laintrulu monarhiei pe 1 an întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 an 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 11.

Sibiu, 7/19 Februaru 1879.

Anulu II.

Transilvania.

Sibiu. Dilele câte au trecut dela 12/24 Ianuariu până astadi în 6/18 Februaru, au fostu ilustrate de radiele unei demâneti, pe care natiunea o asteptă cu doru mai alesu de diece ani încóce. Nu aci e loculu și nu acumu e timpulu a se face istoriculu acestoru dile memorabili. Ceea ce potemu face astadi este, ca se anuntiamu lectoriloru esterni în câteva cuvente, estraordinari'a solemnitate și nespus'a bucuria, cu care a fostu intempnatu Escel. Sa dn. Archiepiscopu și Mitropolitu Mironu Romanulu împreuna cu deputati consistoriali rev. sa domnulu Archimandritu și vicariu mitropolitulu Nicolae Popea și onor. domnu advocatu și deputatu dietale Parteniu Cosm'a de către populiunea romana, în parte chiaru și de către cea sasesca la întórcerea dela Vien'a.

— Program'a festivitatii de primire a deputatiunei esmise la Préinaltulu Locu în afaceri scolarie, nationale romane a fostu: 1. În 6/18 curg., că în diu'a sossirei deputatiunei, la 8 óre deminetti'a, banderulu si toti participantii se voru aflá la gara, unde sossindu trenulu, Escelenti'a Sa Par. Archiepiscopu și Mitropolitu Mironu Romanulu cu deputatiunea, voru fi bineventati prin parintele protopresbiteru I. Hanni'a.

2. Dela gara, Escelenti'a Sa cu deputatiunea, va fi condusu la resiedintia, via: Strad'a Gusteritiei, Piat'i'a mica, Piat'i'a mare, Strad'a Cisnadiiei și Poplacei.

3. La 11 óre toti participantii se voru aduná la cas'a clerului, Strad'a Cisnadiiei Nr. 7, de unde în ordine voru merge la resiedintia și prin domnulu G. Baritiu se va salutá și bineventá Escelenti'a Sa P. Archiepiscopu și Mitropolitu Mironu Romanulu. De aici reintórcundu, voru bineventá în corpore pre deputati dd. Archimandritu Popea și Partheniu Cosm'a în locuintiele proprii.

4. Sér'a conductu cu tortie. Punctu 7 óre conductulu va porni din cas'a clerului, Strad'a Cisnadiiei Nr. 7, preste Piat'i'a mare, Strad'a Macelariloru și se va postá în faci'a resiedintiei archiepiscopesci, unde domnulu Iosifu Hodosiu, prin cuventu va dá expresiune festivitatiei; se va dá apoi expresiune de recunoscintia domnului Archimandritu Popea, de unde conductulu va procede pe Strad'a Poplacei la cuartirulu domnului deputatu Cosm'a, spre a i-si esprimá asemenea recunoscintia.

De aici întórcundu în piati'a Casarmei, se voru depune tortiele spre ardere.

Sibiu, 4/16 Febr. 1879.

Comitetulu de primire.

Acésta programa s'a executatu cu profusiune și cu insufletire, carei asemenea fórte raru s'au mai vediutu în acésta cetate vechia, care ea insasi este una istoria. Dupa ajungerea trenulu în gara, pe tóta distanti'a de alungulu stradei Elisabeta (Gusteritiei) pana în piati'a mica, se inbuldiá omu de omu; apoi pleca una colóna de trasuri, éra alaturea cete de calareti cu stindarde, în numeru câtu se potu forma doue escadrónu frumóse; ovatiuni preste totu cu strigari „se traiésca,” acompaniate pe alocurea cu „Hoch!” Pe la 11 1/2 óre deputatiunea compusa din câteva sute de persóne implu nu numai salele și coridórele palatului archiepiscopescu, ci și curtea întréga, în câtu mai pe urma Escelenti'a Sa mitropolitulu, de si ostenitu fórte prin caletori'a de di și nópte întreaga, se vediu indemnatu a esi spre a dá bine-cuventarea sa la multimea adunata. În câtu pentru serenada, la care ardeau vre-o 700 de tortie (facile), merita a se însemná, că acelea éra portate nu numai prin ómeni de tóta etatea, dara că din multimea mare dintre locuitorii comunelor rurali vecine remasera inadinsu acilea unu numeru considerabile spre a participa la serenada; se mai adaosera și vre-o 80 insi din societatea sodaliloru germano-sasi, carii isi descoperisera la comitetulu romanescu ad hoc dorinti'a de a se alaturá și densii cu tortie la conductu, pe temeulu colegialitatii loru cu sodalii romani, ceea ce li se si acordá cu tóta bun'a vointia. De vomu dice, că la acea serenada se aflá preste diece mii de ómeni pe strada și în piati'a cea mare, nu am exageratu nimicu. Ar fi mai greu de datu unu respunsu la întrebarea, că de unde au resaritu în acea di atáta multime de poporu, pe care'lu cunosceai bine de pre portu, că nu éra venitu numai din comunele vecine, că-ci vedeai destule porturi de pe Ternava și Murasiu, din distanti'a de câte 5—6 poste. De vre-o comanda n'a potutu fi vorb'a, că-ci nu noi dispunemu de subprefecti și de gendarmi. De altumentrea, cu respunsu la întrebări de acestea remanu datori aceia, carii de 5—6 ani încóce strigá în gur'a mare, că „poporulu” s'ar fi desbinatu de inteligenti'a sa. Nici-odata desmintire asia cathogorica

nu a datu poporulu nostru celoru ce se inbiia de tutori ai lui, că în dio'a de 6/18 Februaru 1879. Poporulu scie de cine se retrage, de ai sei binevoitori nici-odata.

Intr'aceea solemnitatea acestei dile nu e descrisa aci dupa cum merita; va veni alta pena, care se va ocupa inadinsu numai de acésta.

În câtu pentru cuventarile tinute la gara, în residentia, la domnulu archimandritu și vicariu Nic. Popea și la dn. deputatu Parteniu Cosma, apoi sér'a în públicu, potemu dice cu cugetu consolatu, că tóte luate la unu locu, ar forma una adevérata programa.

— Lumea pe din afara ne mai întreba cu destula inpatientia, că se le spunemu, ce scimu despre primirea de către poporatiune a celoru-lalti archipastori, dupa întórcerea dela Vien'a și Buda-pesta. Până la inchierea acestui Nr. scimu numai dela Blasiu, că Escel. Sa domnulu archiepiscopu și mitropolitu Joanu Vancea, avendu cause ardietórie de a'si acelerá caletori'a, nu a potutu astepta nici pe sufraganelu seu dn. episcopu Mihailu Pavelu dela Gherla, carele din intemplantare se aflá în alta caletoria, ci plecandu în Febr. cu episcopulu Victoru Michali dela Lugosiu, for'a a se oprí la B.-Pesta, au mersu dreptu la Vien'a, și numai dupa cele doue audientie avute la monarhu, la reintórcere dete facia și cu unii din domnii ministrii. La Blasiu a sositu Escel. Sa în 1/13 Februaru. Primirea fu, pre câtu se póte în orasielu asia micu precumu este Blasiulu, din cele mai calduróse. Reverenti'a Sa domnulu canonicu prepositu Timóteu Cipariu, carele precum se scie, din caus'a betranetiloru și a debilitatiei, nu prea ese din casa, asta-data inbarbatatu de immensa inportantia și sanctitate a causei, punendu-se în fruntea tuturoru, cumu ai dice, a Blasiulu întregu, tinu și cuventarea festiva. Escel. Sa mitropolitulu se parea ca asta-data este fórte indestulatu cu succesele sublimei sale missiuni. Acésta se se întieléga despre Vien'a.

Dela Caransebesiu și Aradu avemu numai sciri rapsodice despre intempinarea episcopiloru cu parada că nici-odata.

— Dumineca, în 16 Febr. Sibiuulu vediu inca și alta festivitate mare și serenada cu sute de tortie, data în onórea ilustrulu domnu Fridericu Wächter, prefectu alu comitatulu și comite alu

Foisiór'a „Observatoriului“.

Femeiele.

De Iuliu Pederzani.

Traducere de: I. G. Baritiu.

I. Istori'a.

„Veí fi supusa barbatului si elu va domni preste tiu.“
I. Moise 3.

Unu semnu caracteristicu alu civilizatiunei și alu culturai unui poporu este: positiunea sociale a femeiei.

Acea natiune va fi mare și civilizata, în care barbatulu mai tare va renuntá din nobilele motivu alu umanitatii, la poterea si forti'a sa, în favórea celei mai slabe, inse si mai nedispensabile parti a omenimei.

În acelasiu gradu în care onoréza si redica unu poporu femeiele sale, cresce si marimea si cultura sa.

De cade acelu secu onorificu „care ni a datu o mama” în pulbera desonórei si a despretiului, apoi împreuna cu elu pieru si poterea morale si civilizatiunea unei rase.

Déra în spiritu se strabatemu la extremele regiuni ale pamentului orientale, în acea tíera mare, ce avea dejá o civilizatiune, mai înainte de ce Europ'a va primi o civilizatiune.

Se cautamu la Chin'a.

Înainte de secolu, organizatiunea politica si sociale éra baseata pe familia. Si dupa doctrinele unui Laot-tse si Confutse, nu esista o crima mai mare, cá desonórea unei femei.

În cartea Inki-ao, care pentru poporu éra totu-asia de santa, ca-si o tabla a legii pentru unu Israelitu si venerata ca o dogma papale pentru catoliculu romanu, femeiele se numiau „poporulu ceriului”; fericirea generala, fidelitatea sublime, frumseti'a dorita, care posedu în sine insusi ornamentulu seu.

Pana candu Chin'a 'si stiná femeiele, cá socii si

le adorá ca mame si sorginte a familiei, éra si remase imperiulu luminei.

Imperiulu din care se reversa valorile dreptului si ale ratiunei preste totu pamentulu.

Intr'una din dile Chinesulu 'si alungá soci'a dela caminu, o numí sclava si 'i rapi copilulu pre care 'lu nascuse.

Deodata cu femeia decadit si civilisatiunea marelui imperiu si astadi escita orórea Europei prin omorirea permisa a copiiloru.

Femeia în Chin'a nu are nici o valóre, mai pucina cá unu animale domesticu.

Déca se nasce unu pruncu si este de seculu barbatescu, este culcatu în patu, infasiatu în lintiulu si jucari'a lui sunt margele.

Déca prunculu este de seculu femininu, este aruncatu pe pamentulu golu, acoperitu cu frundie si 'i este permis a se jucá cu bucati de caramida. De este famili'a seraca, apoi tat'a alérga cu pasi rapedi si arunca abia nascut'a copila în riu.

Femeia Chineză nu invétia nici a citi nici a scrie. Legea 'i o întredice. Ea nu este tramisa la scóla.

Obiceiulu, care desfiguréza piciórele femeieloru, nu are de scopu frumuseti'a unui picioru câtu se póte de micu, ci voiesce se le faca sermaneloru ambletulu neposibile si le incatenéza astufeliu de casa. Desfigurarea picióreloru este în Chin'a sennulu sclaviei.

Candu petiesce unu barbatu o copila, apoi respunsulu ceremonialu pre care 'lu da parintele copilei este: „Fiic'a mea este lipsita de spiritu si imbecile. Cu veneratiune primescu onórea, cá se'i fia permis a fi sclav'a ta.”

Barbatului 'i este permis se'si bata pre soci'a sa, se o lase se móra de feme si în provinci'a Tsche-cing se o asasineze, déca nu'i mai place.

Din aceste brutalitati resulta doue rele câtu se póte mai tragice. Sinuciderea si superstitiunea. Între aceste fiintie sermane, ce se numescu femeie, circuléza o traditiune ce afla o credintia deplina si nestrmutabile: Femeia care refusa orice nutrimentu si móre, se scamba îndata dupa mórte în barbatu. Cele mai multe

femeie Chinezé isi alegu de buna voia mórtea prin fómé nutrindu firm'a sperantia, ca se voru metamorfosá în barbati, pentru-cá dupa aceea se'si resbune asupr'a barbatiloru — tiraniloru loru.

În vechi'a Indi'a, care se numesce aurora'lumei, femeia se bucurá de o nobletia neasemanata, de o adoratiune, ce nu au fostu întrecuta inca la nici-unu poporu. Cumperarea unei femeie érá o crima, care conformu legii lui Manu éra espiata prin cele mai severe pedepse. „Mam'a, dice legea acésta, valoréza mai multu, cá o miie de tati,” fiindu-ca ea este cas'a. „Se nu bati pre femeia ta, nici chiaru cu o flóre, chiaru si déca ar avé o suta de gresiele.”

Si Indianulu de mai tardiu!

Nu este numai Domnulu socii sale, déra si judecatorulu ei. Ironia amara! Este cunoscutu, ce însemnéza tribunalulu unui tiranu.

Femeia în Indi'a este unu lucru, averea barbatului ei ca si ghióc'a, tarc'i'a si spad'a sa.

Déca móre elu, trebuie arse tóte împreuna cu elu totu ce au iubitu si cu ce s'au servitu în vietia.

În Hindostanu tat'a sugruma — si acesta este unu actu religiosu — cu propriiele sale mani pre fiic'a sa la gróp'a ginerelui seu.

Unu caletoriu englesu a întrebatu o femeia, se'i arete unu drumu órecare. Si ce respunsu i-a datu? Respunsulu slaviei si alu umilirei sale. „Eu nu cunoscu niciunu drumu, fiindu-ca sun — o femeia.”

Persi'a anticitatii ordoná fiului prin Zenda-Vesta, a numi pe mam'a sa „regin'a mea.” În presentia ei nu 'i éra niciodata permis se siedia.

Zend'a-Vesta saluta în femeia „angerulu legii.” La actulu de cununia barbatulu trebuie se dica: „Me inchinu si adoru sacrulu teu sufletu, o fica, pre care voiescu se o iéu de socia.”

Persianulu unoru secolu mai întârdiati sbóra pe fugariulu seu preste nemarginitulu siésu, în timpu ce femeia lui trebuie se alerge fóra suflare si de abia respirandu langa elu. Elu mai incarca inca pe delicatii ei umeri o povara grea, pentru de a 'si crutia — calulu.

natiunei sasesci. Acea onóre i s'a facutu la oca-siunea decorarei sale cu crucea de cavaleru a S. Stefanu, castigata dela Mai. Sa imperatulu si regele pentru merite patriotice. —

— Deputatiunea romana, care s'au prezentatu Mai. Sale in cauza introducerei limbii magiare in scolele populare, a fostu compusa din Esc. Sa I. P. S. arhiepiscopu si metropolitu Mironu Romanulu, P. S. Sa episcopulu Caransebesulu Ioanu Popasu, P. S. Sa episcopulu Aradului Ioanu Metianu, P. C. Sa vicariulu archidieceasanu Nicolau Popea, domnulu Traianu Doda generalu, dl. I. Tieranu protopresbiteru, dl. Nicolau Andreeviciu protopresb., dl. Parteniu Cosma advocatu, C. Radulescu advocatu, A. Popoviciu advocatu, N. Strevoiu, advocatu, P. Rotariu, advocatu.

Protestulu

Constoriului diecesanu dela Blasiu inaintatu la imperatulu Ferdinandu I prin episcopulu Ioanu Lemeni in 15 Februaru a. 1842 contra lelei de magiarisarea scoleloru romanesci.

In Nr. precedente dn. Turturelu Codreanu a citatu unele passage din acelu protestu memorabile alu consistoriului din Blasiu, care inainte cu 37 de ani avuse unu succesu intocma precum ilu asteptase intrég'a natiune, fóra nici-o diferentia confessionale. Unii amici ne reflectara alaltaeri, cá nu este de ajunsu numai cu acelea citate, ci se reproducemu actulu intregu, pentru-cá generatiunile presente se cunósca bine, care au fostu ratiunile, temeiurile betraniloru nostrii, candu s'au oppusu din respoteri la introducerea limbii magiare in scolele nóstre nationale. Acelu documentu inse este scrisu in limb'a latina destulu de elegante; apoi astadi, din generatiunile moderne cunoscu relative fórtu pucini acea limba, éra cei ce o cunoscu, ilu potu citi intregu in Istori'a romaniloru scrisa de A. Papiu Ilarianu, publicata in 1500 de ex. in Vien'a la C. Gerold et fiu 1852 tom. I. pag. 243 până la 246 cu litere petit (mici, merunte, dese). Noi credemu, cá scopulu se ajunge, daca vomu scóte aci mai pe scurtu argumentele aduse de cátra numitulu consistoriu contra magiarisarei, la care se potu adaoge usioru cele dictate de impregiurarile actuali.

Episcopulu dela Blasiu era in acelu anu la dieta in Clusiu, uniculu romanu intre vreo 312 membrii ai aceleia. Consistoriulu adressandu protestulu seu cátra episcopu ii dise:

„Illustrissime si Revendissime Dómnne Episcopo, Archiereu si Parinte noue prea gratosu! Acestu consistoriu affa mai antaiu din foile publice, cá in diet'a tiei s'a proiectatu dílele acestea unu articlu de lege, in poterea carui ar fi se se introduca limb'a magiara cá diplomatica si universala, nu numai in ale loru corespondentie reciproce, dara si in administratiunea dieceseloru si in instructiunea publica asia, in cátu numai cu natiunea sasescá se se faca exceptiune, permitendu-i-se a se folosi in afacerile sale interne de limb'a germana. Acea innovatiune, prin care s'aru calca cele mai sante drepturi naturali, a insuflatu acestui consistoriu temere fórtu mare; de aceea isi tñne de datorintia stricta a veghiá asupra drepturiloru si privilegiiloru (jura et privilegia) acestei diecese, cu a carei administratiune interna este in parte si densulu insarcinatu. Deci convinsu pe de plinu, cá totu acesta este si cugetulu Preas. Tale, isi implinesce numai oficiulu seu rogandu-Te prin acésta, cá se alergi cu suplica prea umilita la Mai. Sa Monarchulu si se'lu rogi cu totu adinsulu mai inainte de a se sanctioná acea lege, ca pe acestu cleru greco-catholicu se'lu apere si mai departe in usu

Sirianului 'i era permisu se'si iea numai o femeia. Femei'a era geniulu celu bunu alu tiei, siedé pe unu tronu in locuint'a sa si pe sceprulu ei era o flóre de Lotos.

Acésta tíera sacra si curata a Siriei au fostu violente doue secole mai tardiu prin cultulu lui Astarte. „Columb'a din Ascalonu,“ Semiramis asasiuá pre regele ei Ninus si alergá cu o miie de femei la turnulu din Babiloni'a.

Mandrele femei se asiédia inaintea portiloru si invita pre straini se intre. Liberulu Asiatu, conducetorul caravanei, se teme de obscuritatea cetatiei. Ce putea avea unu efectu mai liniscitoru, ca gratosulu zimbetu alu femeiloru din porti. Ori-cine ar fi venit, din Orinte, din Occidente, fia de ori-ce rasa, unu negutiatoriu, unu Ismaelitu selbaticu, séu póte unu sclavu fugariu si ticalosu. Frumós'a femeia in ornata de regina primia mic'a moneda de auru, ce 'i o arunca in póla. Elu érá primitu. Cu intrarea sa 'si perdeá si suvenirile sale. Prin moned'a de auru, ce o daruise frumósei femeie zimbitorie, credea elu, ca a depusu in mic'a ei mana si trecutul, patri'a, famili'a si pre Ddieulu seu.

Elu lucrá la edificarea ziduriloru patriei sale adoptive. Cetatea avea o periferia de 365 óre, zidurile aveau o inaltime de 200 urme si erau asia de late, incatu patru cara poteau merge comodulu unulu pre langa altulu.

In cetatea acésta, care asemenea unei mame sub cretiele vestimentelor sale, unia tóte popórale si rasele de colóre négra, galbena si alba, se nascu religiunea acelu amoru deositoriu, si impuru, care asemenea unui torente 'si vérsa valurile asupra Asiei, Africei si Europei. Idolulu érá Mylitt'a, preotesele ei femei din familiile cele mai inalte. Ele sperau a 'si cascigá prin „rusinea consacrata“ emanciparea de sub jugulu sclaviei.

(Va urmá.)

limbei sale nationale si in alu celei latinesci, atátu in administratiunea interna a diecesei, cátu si intru invetiatar'a tenerimei si a poporului. La imperatulu din acea cauza trebue se alergamu, pentru-cá de si acestu cleru pe temeiulu uniunei cu beseric'a Romei a fostu inarticulatu intre clerurile recepte (indigenate), si prin urmare ar avea se se bucare de drepturi, totusi elu nici este reprezentatu in dieta prin membrii din sinulu seu (afara numai de episcopu), nici a fostu intrebatu si ascultat de cátra nimeni, daca 'i convene lui se renuntie la dreptulu de viatia, neinstrainabile si neprescriptibile (jus juri subsistentiae personalis suppar, inalienabile, inpraescriptibile), adeca la dreptulu de inportantia suprema de a se folosi de limb'a materna in afacerile proprii. Limb'a nóstra nationale nu are a face nimicu cu catholicismulu. Acestu cleru isi are si in beserica, in afacerile sale religióse limb'a sa nationale, consacrata prin usulu ei secularu. Numai acestei limbi nationale avemu noi se multiamimu acestu gradu de cultura, de si modestu, la care amu ajunsu; numai cu ajutorulu ei si alu limbii latine amu ajunsu in stare de a poté inaintá.

Acestu consistoriu prevede usioru, cá de se va substitui la noi limb'a magiara in loculu celei romanesci si alu celei latinesci, apoi ori-ce progressu va fi preste putintia, si noi venimu in periculu de a recadá in vechi'a barbaria, de care scaparamu abia cu fórtu mare greutate si numai dupa-ce amu scuturatu limb'a slavóna de pre cerbicile nóstre. Limb'a magiara este inca totu saraca si lipsita de carti bune; natiunea romanescá, din care ese clerulu nostru, nu o cunósce nicidecumu, afara numai de romanii locuitori intre secui, si nici cá o va cunósce vreodata. Preste acésta, cele doue elemente (romanii si magiarii) se urescu tare unulu pe altulu (duplicis hujus invicem infensi elementi)

De altumentrea Consistoriulu acesta nici cá póte vedé celu mai micu folosu pentru principe, patria si religiune din inpunerea fortiaa a limbii magiare, si nici natiunea magiara nu va castiga nimicu in poterile sale prin acésta sila, éra de usiorarea sarcineloru publice si de restaurarea concordiei prin limb'a magiara, póte fi si mai pucinu vorba, ci tocma din contra, ur'a poporului romanescu asupra celui ungurescu va fi si mai mare, daca se voru lua midulóce silitórie din partea unguresca contra elementulu romanescu, spre a smulge din peptulu lui iubirea naturale cátra limb'a sa; éra daca romanii voru fi siliti chiaru prin lege a invetiá unguresce, atunci acea ura va castiga nutrementu si mai multu (novum tantum fomitem acerbusque fore incitamentum). Despre acestu adeveru este convinsu Consistoriulu, dara sunt convinsi inca si alti barbati de auctoritate din ambele nationalitati.

Éra daca vomu judeca cu tóta luarea aminte punctele 7 si 8 din acelu articlu de lege, atunci vomu vedé curatu, cá biserica si nationalitatea nóstra este amerintiata de fórtu mare periculu. Aci adeca se dice curatu: cá dupa diece ani se nu se póta hirotoni de preotu nici-unu romanu, se nu póta fi aplicatu la nici-unu oficiu eclesiasticu, decátu numai sub conditiune, daca va cunósce perfectu limb'a magiara; 2) In scolele Blasiului sciintiele dupa diece ani se se propuna numai in limb'a magiara; 3) Invetiarea limbii magiare se se introduca si in scolele satesci. Din aceste conditiuni ce sunt a se pune prin lege, urmédia neaparatu:

1) Cá multime de barbati romani, carii pe langa limb'a nóstra nationale cunoscu bine limb'a latina si germana, adeca sunt ómeni adaptati in sciintie, se nu póta fi preoti, nici a se aplicá in oficie eclesiastice, cea ce ar fi unu reu fórtu mare pentru biserica si natiune. La aceste mai observamu, cá in marele principatu alu Transilvaniei sunt destule tñnuturi, in care limb'a magiara nu este la nimeni de nici-unu folosu, si nici cá 'i va fi vreodata, din contra, limb'a romanescá si cea nemtiésca le este de lipsa pe acolo.

2) Scopulu scoleloru din Blasiu (vedi acestu argumentu reprodudu intocma in Nr. 10 alu Obs. latinesce si romanescé pe col. 2).

3) Acestu Consistoriu este convinsu, cá introducerea limbii magiare in scolele satesci si propunerea sciintieloru in trena, in locu de a inainta cultur'a poporului, mai virtosu o va inpedeca; pentru-cá in scolele comunelor rurali tenerimea trebue se fia instructa in moralitate si religiositate, si inca numai cu ajutorulu limbii materne, éra a invetiá mai multe limbi, adeca a voi se inalti pe poporulu intregu la nu sciu ce cultura superióra, este a voi se 'i rapesci timpulu nepretuitu dela ocupatiunile sale agricole si dela altele, cumu si dela portarea greutatiloru publice a le tiei, pentru cá se invetie limbi. In locu de a perde timpulu poporulu cu invetiarea limbii magiare, se i se faca scole, pe care nu le are, in limb'a lui materna. Acésta este vechi'a dorintia, nu numai a acestui Consistoriu, ci a clerulu intregu, a Natiunei si mai multu cá siguru, alu Majestatiei Sale imperat. (certe et Suae Majestatis Sacratissimae desiderium).

In fine, daca Preasantiei Tale ti se va parea, cá acésta cauza merita cá se asculti si sententi'a Clerului, atunci acestu Consistoriu te róga din totu sufletulu (exoraret), cá cu atátu mai curendu se binevoiesci a cere voia dela Monarchu (ab altissimo Loco) pentru convocarea sinodulu diecesanu. Intru altele Te rogamu Preasantite Parente Episcopo, cá inpreuna cu acésta suplica prea umilita se binevoiesci a substerne la preainaltulu Tronu totuodata si supunerea nóstra homagiiale pentru totudeauna nestramutata. Blasiu, 15 Februaru 1842, Consistoriulu din Blasiu: Simionu Crainicu, m. pr. Vicariu generale. Stefanu Manfi, m. pr. notariu. —

Pána aici documentulu din 1842. Limbagiu mai chiaru si mai respicatu de cátu acesta, abia se mai póte altulu. Si totusi, ori-cine 'lu va citi cu ceva luare-aminte, va avea se puna asupr'a lui câteva intrebari de inportantia suprema. Unele din acelea ni le vomu pune chiaru si noi intr'unu altu Nr. Aci fia de ajunsu a mai observa numai atáta, cá legé mai nebuna si nerusnáta, decátu era se fia cea din 1842, nu s'a

mai vedutu alt'a nici in patri'a nóstra, nici pe airea; de aceea nici nu este mirare, cá ea a preparatu anulu 1848 mai multu decátu inasasi tirani'a iobagésca.

Ungari'a.

B.-Pesta. A voi se descria cineva in momentele de facia situatiunea si mersulu afacerilor politice si parlamentarie din Ungari'a la intielesu asia, cá lectorii se póta cunósca fara greutate, la ce stare desperata au ajunsu, ar insemna cá se incérca cineva se care apa cu cíurulu. Luati 100 de diarie in mana si dupace v'ati perdutu cu ele cateva díle, veti sci totu numai cátu ati aflatu din doue ori trei. Conjecturi (gácituri) nenumerate, simbure pucinu. Ceea ce se scie astadi positivu este, cá cumplitulu imprumutu nou ungurescu de 100 milióne in auru a datu de alte pedeci mai grele decátu cele delaturate. (Vedi „Vaterland“ din Vien'a); apoi cá ministeriulu este érasí ajunsu in dóg'a de a'si da dimissiunea. O va da, se va retrage; va veni altu ministeriu. Dara precumu observaseramu si in anulu trecutulu la alta ocazione, citandu proverbiulu usiatu in Romani'a: Schimbarea domniloru, bucuri'a nebuniloru. Ministrii vinu si se ducu, dara adeveratulu blastemu pentru noi e ascunsu in sisthema, in acelea maxime de statu, dupa care sunt gubernate popórale. Ministrii potu cevasi indulci, altii inasprí, agerí executarea sisthemei si a legiloru care purcedu din ea, dara nu ei o potu schimbá. Ministrii esu din partid'a care a stabilitu sisthem'a. Adeveratu cá dn. Colomanu Tisza se declarase de repetite-ori in siedintie publice de vrasmasiu alu nationalitatiloru, pronuntiandu cuventele trufasie si arogante: „Le voi sfarmá.“ Tóta lumea tñne minte acea amerintiare, dara nationalitatile trebuea se 'i multiamésca pentru acea manifestare de mania resbunatória, inse franca, cá se scii cu cine ai a face, precumu nu se intempla cu altii, cá te scotu pe usia afara intre complimente de salonu, éra dupa-ce se intorcu la mésa, iti subscriu sententi'a de perire,

Acestea premisse, trecemu inainte la afaceri, care ne privescu de a dreptulu pe noi.

Audientiele castigate la Maiest. Sa imperatulu si regele Franciscu-Iosifu de cátra deputatiunile romanesci din Transilvani'a si Ungari'a, conduse de Mitropoliti intre 9 et 13 Febr. st. n. la Vien'a, nu au fostu oportune, adeca n'au fostu cerute si date la timpulu bunu acomodatulu. Asia au disu ministrulu-presedente C. Tisza si ministru de culte Aug. Trefort, precum aflamu din diariile ministeriali „Ellenör“ si „Pester Lloyd.“ Totu atunci celalaltu diariu ministeriale „Hon“ in primulu seu din 14 Febr. se mira, cumu au cutediatu mitropoliti se mérga la Vien'a, se se planga la monarchu pe din dosulu dietei; éra aristocraticulu P. Napló afla, ca archiereii romaniloru au lucratu asta-data pe man'a muscaliloru; cá-ci magiarii mai virtosu de aceea voiescu se magiarisedie pe romani, cá se 'i scape de muscali.

Daca sant'a nóstra cauza nu ar fi atáta de santa si totu-odata de viatia si mórté, precumu este ea in adeveru, atunci ai trece cu unu risu sarasticu pe langa espectoratiuni de natur'a acestora. Adeca ce? Candu vreodata va fi oportunu pentru vreunu ministru executoru alu unei sistheme teribile precumu este cea actuala, a te plange contra lui la monarchu si a cere schimbarea sisthemei si dimitterea ministrilor? Nici in toti vecii.

Audientiele nu au fostu oportune? Nu dieu acelea pentru altii; pentru natiunea nóstra inse au fostu oportune de minune, in cátu acea oportunitate merita cá se cademu cu totii in genunchi si se multiamimu pentru ea Ddieulu parintiloru nostrii. Formul'a: „Nu e oportunu,“ noue ne este cunoscuta din betrani. In sute de casuri au fostu ei scosi pe usia afara, adesea prin cáte unu secretariu desfrenatu, cu formul'a stereotipa: Nu este oportunu. Dara portarea infricosiatelor sarcine a le statulu si darea de sange in numeru preste 100 de mii de ostasi din natiunea nóstra este totu-deauna oportuna. Neoportunu este in casulu de facia, va fi pentru vecia, unu proiectu de lege desperatu, precumu e acesta combatutu de romani.

In cátu pentru pretensiunea diariulu „Hon,“ ea este aroganta si anarchica. Adeca ce crede elu cá este unu monarchu in ochii natiunei romanesci? Nu cumva unu Dobzse Lászlo alu loru si alu poloniloru? Cu totulu alta idea au romanii de unu monarchu. Idealulu loru este unu Traianu, unu Hadrianu, unu Antoninu, unu Marcu Aurelu, unu Iosifu II, éra nu Dobzse Lászlo. Nu v'amu spusu noi romanii la nenumerate ocazioni, cá noi pucinulu bine ce'lu avemu in acésta monarchia, l'amu casti-

gatu dupa lupte cumplite numai prin iubirea de dreptate a cătoruva imperati din cas'a Habsburg-Lotaringi'a, si avemu probe la mana, că Ei aru fi facutu si mai multu bine natiunei năstre, daca in urmarea deselor rebeliuni, parte aristocrate, parte catilinarie, venite tocma la „timpu neoportunu,” nu 'iar fi silitu se puna juramentu pe atătea legi si privilegii barbare si selbatece, căte era in potere până la 1848.

Perfidi'a lui P. Napló nu merita nici-unu respunsu. Daca loru le este frica de muscali, potu se tremure cătu le place; natiunea romanésca nu se teme de muscali, pentru-că are pe partea sa opiniunea publica a Europei, la casu de necesitate, braciiale sale si a le toturor popóraloru neolatine.

P. N. ar voi cá romaniloru si numai loru, se li se denege chiaru si dreptulu de petitune, de rogamente, recunoscutu de tóta lumea civilisata până si celoru mai crudi facatori de rele, criminaliloru capitali. Nu ar fi fostu acésta prim'a incercare de a inchide tóte usile residentiei imperiale dela Vien'a si a da archieriloru romani in capu cu ele. Dara si la casuri de acestea vomu reveni alta-data.

Pester Lloyd in primulu seu din 16 l. c. ataca de a dreptulu deputatiunea de 12 si mai alesu pe mitropolitulu Mironu Romanulu, inse totu numai cu sofisme si schimosiri de adeveruri, care vorbindu fôrte dulce, precumu acelu diariu nu a meritatu niciodata dela romani, sunt fôrte inpertinente, fôra nici-unu miediu, alune gaunóse, ceea ce se cunósece si din inpregiurarea, că acelu diariu de speculanti si plutocrati egoisti, nu are curagiulu se presente publiculu germanu memorialulu mitropolitulu.

Asupra injuraturiloru diariulu ministeriale „Kelet” din 12 vomu mai avea timpu se revenimu. Asta-data numai atăta: De o intielegere si concordia sincera si durabile intre romani si magiari pe bazea nationalitatiei nu mai pôte fi vorba, si este pecatu a mai perde timpulu cu incercari desierte, precumu este si acésta. Uniculu terenu pe care trebue se incercamu apropiarea, este patri'a si patriotismulu comunu.

Despre introducerea limbei magiare

in bisericile romanesci si rutenesci, mai alesu din cinci comitate ale Ungariei, adeca Maramurasiu, Bereghu, Ugocea, Sabolciu, Satmaru, locuite de populatiuni amestecate, avemu până acuma numai sciri fragmentarie; atătea inse căte avemu, sunt sigure. Populatiunea acelor comitate in cursulu secoliloru s'a schimbatu fôrte multu, prin migratiune in Moldov'a, cu ocaziunea fundarei acelu statu, prin selbaticele devastatiuni ale tatariloru in secolulu alu 14-lea, prin ciume dese, prin persecutiuni religióse fôrte barbare, prin tiranica stramutare a sateloru iobagesci de cătra domniiloru, prin colonisatiuni cu asia numiti haiduci, adeca soldati barbari de ai principiloru si insurgentiloru unguresci, dupa inchiari de pace, sau intre ei insii, sau cu cas'a austriaca, ori cu turcii. In epoce, candu acea parte a tierei erá desiértata de locuitori din ori-ce cauza, regii si magnatii chiamá si aducea in loculu loru dieci de mii mai virtosu ruteni, (numiti si russini, rusnegi si russi rosii), din Galiti'a si Podoli'a, cu cari inpoporá tınuturile devastate. Cei mai multi din acei colonisti fiindu totu sclavi, iobagi, in vechi'a loru patria, numai cătu isi schimbá pe unii domni cu altii. Pre multi ii furá sau rapiá cu poterea boierii, care de unde 'i era indemana, numai cá mosiile se nu le remana necultivate. In alte locuri aducea si nemti, svabi; aceia inse era mai cu minte, că 'si punea conditiuni de colonisare; preste acésta dela 1711 incóce ii apará curtea Vienei in mai multe moduri, cá si pe sasiu din Transilvani'a. Destulu că in cursulu secoliloru din susu numitele cinci comitate populatiunea romanésca fu exterminata in parte, éra ceea-lalta fu amestecata cu rutenii, prin comuniunea ritulu resarítenu. Dara fruntasii romaniloru, cá si ai ruteniloru, s'au facutu rom.-catholici, mai tardiu calvini asia de multi, in cătu cu ajutorulu aceloru renegati calvini'a prinse, mai alesu in comitatulu Marmatiei si in alu Satmarului, radecini afunde. La multime nenumerate de familii, astadi calvine si magiare, ba si la unele comune intregi, le poti descoperi originea romana ori rutena fôra vreo dificultate. Mai virtosu dintre ruteni s'au magiarisatu fôrte multi. Dara si din romani s'au perdutu successive preste una suta de mii din acea parte a tierei, incependu din sec. alu 17-lea, pre candu acele 5 comitate se tinea de Transilvani'a, si până in dilele năstre.

Intre anii 1838 si 1849 pre candu redactorulu

actuale alu „Obs.” era red. alu „Gazetei” si „Foiei”, si pre candu magiarisarea se pornise cu furia, care aruncá tier'a in bellulu civile prea bine cunoscutu, cătiva preoti din comit. Satmaru si Biharu acusá pe alti colegi de ai loru, că au caditu asia de greu, in cătu au inceputu a tıné predice unguresci in biserici romanesci si rutene, si că la ingropatiuni citescu rogatiuni unguresci, că episcopulu russescu Popoviciu se obligase a traduce tóte cartile ritulu resarítenu in limb'a magiara, spre a se tipari apoi cu spesele statulu si a se impune la tóte popórale de ritulu resarítenu, unite si neunite, romani, ruteni si serbi.

Absolutismulu austriacu a pusu frene tari magiarisarei; inse lectorii mai betrani isi voru aduce aminte din scirile căte se publicá pe la 1868—9 in diariile romanesci, că fanaticii pretindea, că pentru una parte de ruteni si romani din acele comitate se se dea unu episcopu magiaru, care se introducea preste totu limb'a magiara in biserici. Intr'aceea cartea rituale numitu pe slavonesce Molitvelnicu, erá tradusa in unguresce asia, că astadi in mai multe comune rogatiunile, de „prohodu”, „maslu etc.” se facu unguresce. In unele comune lucrulu au ajunsu asia departe, in cătu pop'a scie fôrte reu romanesc si preotés'a nimicu, éra pruncii loru mai pucinu decátu nimicu. Dupa timpu, din vreo 600 de comune bisericesci amestecate, vreo 72 s'au incorporatu la diecesea gr.-catholica romanésca, éra la 1855 candu cu restaurarea mitropoliei de Alb'a-Iuli'a si fundarea din nou a celoru doue episcopii, unu numeru considerabile de parochii romanesci, mai alesu din Marmati'a, smulgendu-se de sub episcopi'a russésca, s'au incorporatu la episcopi'a dela Gherl'a, declarata de cătra Pontefice si Monarchu de romanésca, nationis et linguae romanae. Cu tóte acestea, au mai remasu multime de romani dati in pred'a rutenismulu si a magiarismulu, despre a caroru stare éta cum se exprime unulu dintre preotii mai vechi intr'o dissertatiune istorica: „Pe aici baseric'a romanésca este cea mai schimosita in Ungari'a, pe alocurea cu trei limbi; liturghi'a si cantarile romanorutene, éra predicele regulatu in limb'a unguresca. Spre rusinea hierarchiei romanesci acésta anomalía se incepe in orasiulu Carei, cu comun'a „haiduciloru” de Bobaldu, si se continua departe preste tınutulu Betuliei (Nyires?) in comitatulu Sabolciu, in frunte cu comun'a Dorogu, până la Kis-Kálló, cea din urma colonia romanésca, unde se mai canta numai intr'o strana romanescă.”

Ne aducemu bine aminte, că intre anii 1845 et 1849 terorismulu magiarisarei in acelea 5 comitate si in alte doue transilvane era atátu de furiosu, in cătu locuitorii romani din comune amestecate nu mai cutediá se vorbésca in limb'a loru materna, daca esia afara din cas'a si curtea loru, că-ci mai alesu daca era iobagi, mancá batai cumplite, dara si pe la orasie era insultati, uneori luati intre palmi si pumni. Studentii romani mergendu pe strade, numai sioptindu cutediá se conversedie romanesc, curatu precum se intempla si astadi in una parte din Secuimea Transilvaniei.

Magiarisarea mai castiga multu intre romanii din Ungari'a inca si prin neesplicabil'a trimitere a mai multoru elevi gr.-catholici de theologia in seminariele rom.-catholice magiare, unde in căte patru ani nu numai că nu audu unu singuru cuventu romanescu, dara nu le este permisu nici se citésca vreunu diariu ori carte in limb'a loru nationale, precum nu este permisu nici eleviloru dela scol'a pedagogica din Dev'a in Transilvani'a, precum documentaramu de repetite-ori in anulu trecutulu cu casuri concrete.

Magiarisatorii fanatici au fruntea se afirmé, că intre alte scopuri ale magiarisarei este si cultivarea si civilisarea poporulu romanescu hebeucu (a buta oláh népnek mivelődése). Chiamati din ori-care tíera européna bine civilisata 12 sau 24 barbati ethnographi si moralisti, ómeni de onóre si cu totulu nepartinitori, faceti'i arbitrii judecatori din punctulu de vedere alu culturale si civilizatiunei, intre locuitorii romani amestecati cu magiarii si in parte magiarisati, corciti, in limba, in datine, si intre romanii locuitori in alte tınuturi curatu romanesci, necorciti, nemagiarisati; diceti acelor straini, cá se petréca in diverse tınuturi cu septemanile; se le dati si actele civili (matricule), si cathalógele inchisoriloru dela politia, tribunalulu, administratiune, cá se'si castige informatiuni cătu se pôte de multe si exacte, apoi se ascultati veridictulu loru. Pare că ar fi unu blastemu, că ori pe unde romanii sunt amestecati si corciti cu magiarii, escessele, delictetele si crimele sunt mai multe

intre ei, decátu in alte tınuturi. Aci vorbescu cifrele, care sunt mai infallibili decátu pap'a.

Romania.

(Conflictetele.) Daca tóta lumea europena astepta cu mare interesu, cá se vedea rezultatele nouelor conflicte escate intre Romani'a si Russi'a; daca neamicii Romaniei se bucura pentru acelea conflicte, apoi pôte judeca ori-cine, cum bate pulsul romaniloru facia cu acelea dissensiuni. „Politische Correspondenz”, organulu ministeriulu de esterne din Vien'a, voiesce se asigure pe lume, că acelea neintielegeri in dilele din urma perdura multu din agerimea loru. Se dea D-dieu. Press'a européna dá dreptu numai romaniloru. Noi pentru lectorii nostri nu scimu se dămu asta-data in acésta privintia alta informatiune, decátu aceea ce aflamu in diariile din capitala. Aci apoi credemu, că „Romanulu” din 4/16 Februariu are in primulu seu espicatiuni mai exacte, scriindu intre altele:

„Dupa ratificarea tratatulu din Berlinu, dupa ocuparea celoru trei judetie de peste Prutu de catre Rusi si ocuparea Dobrogei de catre trupele si autoritatile romane, Romani'a dete unu suspinu de usiorare: i se pare ca a scapatu in fine de complicatiunile politice esterióre, ca ori-ce cauza de desbinari si de interveniri internationale a disparutu, ca natiunea pôte de aci inainte se se ocupe din tóte puterile numai cu imbunatatirile interióre, atátu de neaparaté desvoltarii si intaririi nationale.

Din nenorocire acésta dulce ilusiune nu tında multu timpu. Complicatiunile diplomatice ivite asupra cestiunii revisuirii art. 7 din Constitutiune, si mai cu osebire asupra delimitariii Dobrogei si in urma până si asupra carantineloru statornicite pe fruntarie, cá mesura de apărare in contra ciumei, ne-au facutu se vedemu ca, in ceea ce privesce complicatiunile internationale, Romani'a, printr'o fatalitate a situatiunii ei geografice, remane inca totu atatu de incercata, cătu si in momentele cele mai critice ale existentiei sele, si ca o fôrte mare parte din activitatea guvernulu si a ómeniloru ei politici trebue se urmeze de a fi absorbita de ingrijirile, pe care aceste complicatiuni le facu se nasca la totu momentulu.

Ce se pare mai naturalu si mai neaparaté, de cătu ocuparea fruntariiloru stabilite pentru Dobrogea de comisiunea européna? Nu numai ca comisiunea européna se rostise in unanimitate, afara de singurulu votu alu delegatulu Rusiei, pentru fruntariile astu-felu cum suntu ocupate astadi de trupele romane, déro dupa ce se terminá delimitarea, Romani'a, luandu posesiune de Dobrogea si urmandu pentru acésta unu schimbu de note diplomatice cu Rusi'a, acésta putere nu facu nici o singura reserva in privirea puntulu Arab-tabia, care este astadi obiectulu unui conflictu din cele mai serióse. Cu tóte aceste, abia lini'a fruntariiloru fu ocupata, dupa cum trebuiá se fia in conformitate cu decisiunile comisiunii europene, si de indata Rusi'a radicá protestatiunile cele mai energice, ca se nu dicemu chiaru violente si agresive.

Déra prin ce a fostu óre prevenita Romani'a de a nu ocupa Arab-tabia?

Dreptulu, astu-feliu cum ilu statornicise Congresulu din Berlinu, era pentru densa; deosebitu de acésta, Russi'a nu formulase catre guvernulu nostru nici o reserva, care se'lu faca se intrevédia unu conflictu la casu de a ocupa Arab-tabia. Romani'a era déra, pe de o parte este inca autorizata a crede, ca Europ'a nu va lasa se se faca si de asta-data cu unu dreptu alu ei o scara, prin midiloculu careia se ajunga cei poternici la invoiala, pentru interesele loru particulare. Éra pe de alta parte ea nu era pusa in positiune de a recurge la o mesura de extrema prudentia, neocupandu tóta lini'a fruntariiloru, mai inainte de a se rosti definitivu poterile asupra lucrarii comisiunii europene.

Ocuparea puntulu Arab-tabia era déra consecinti'a hotaririloru Europei; era conformarea cu vointiele ei; cu tóte acestea, ea a adusu pe neasteptate Romaniei o dificultate diplomatica din cele mai grave.

Ce era asemene mai naturalu si mai neaparaté, de catu ca Romani'a se ie precautiuni urgente in contra ciumei? Tíer'a intréga era inspaimentata; tíer'a intréga cerea, cu mare larma, luarea imediata a mesurorulu celoru mai energice de apărare. Statele vecine, Germani'a si Austri'a, luau precautiuni, la care déca nu ne-amu fi grabitu a participa intr'unu modu activu, amu fi fostu espusi a ne vedea izolati de restulu Europei prin carantine puse in jurulu nostru, si astafelu supusi celoru mai grele pagube. Cu tóte aceste, abia luaramu si noi precautiuni ca cele-lalte state limitrofe ale Russiei, si guvernulu russescu protestá. Elu numesce sicane ceea ce ne este impusu de simtiementulu conservarii, nu politice, — că-ci asupra acesteia mai pôte fi cestiune de apreciere, — ci de simtiementulu conservarii individulu, casu prevediutu chiaru de tractatulu nostru comercialu cu Russi'a.

Este in adeveru cu totulu surprindietoriu, ca Russi'a se proteste in contra unoru dispositiuni care, pentru casulu de epidemia, s'au prevediutu chiaru in tractatulu nostru comercialu cu densa. Este apoi caracteristicu, ca ea se pretinda Romaniei se péra de ciurma, pentru ca nu are poterea materiale a imperiulu germanu séu austriacu.

Éca cum esu complicatiunile si anevointiele internationale de acolo, de unde nici ca viséza cine-va, si acésta numai din caus'a situatiunii năstre geografice si a pipairiloru ce le totu face Europ'a de la 1871 incóce, spre a regasi echilibrulu seu politicu perdutu.

Noi mai ca amu ajunsu la conclusiunea ca, până

candu Europ'a nu va reusi a 'si regasi echilibrulu, nu putem spera liniste din afara.

In urm'a conflictelor diplomatice iscate asupra cestiunii Arab-tabia si a carantineloru, guvernulu rusescu a avutu recursu in contra noastra la o mesura diplomatica de ore-care gravitate. Elu a lasatu legatiunea sea din Bucuresti veduva de titularulu iei, si a incredintiat'o provisoriu d-lui Iacobsohn, consulu alu Rusiei la Iasi, care o va gera pana la venirea unui nou titulariu, ce nu este inca desemnat etc.

Sciri diverse.

(Multiamita publica.) Comitatu parochialu gr. or. din comun'a Rabagani, intru ne-ajunsurile sale — la cumperarea unui clopotu sau campane la sant'a bisereca, — vedinduse ajutoratu in modu generos cu una suta 100 fl. v. a. data de Magnificulu Domnu Alesandru Romanu deputatu dietalu; prin acesta vine a'i face — si a'i da cea mai caldura multiamita, poftindu'i din anima in numele tuturor credinciosiloru din comun'a noastra, ca bunulu D-dieu dinpreuna cu ilustr'a domna socia — se'lu traiasca intru multi ani fericiti, spre bucuri'a alegatoriloru sei, — si a natiunei intregi.

Datu in Rabagani la 30 Ianuaru st. v. 1879.

Comitatu parochialu.

(„Ateneulu romanu din Bucuresti.) Ca si in anii trecuti, asia si anulu acesta se va tiea o serie de conferintie publice din partea sommitatiloru literarie si scientifiche din Romani'a, in sal'a Ateneului romanu.“ Program'a conferintieloru este urmatoarea:

D. D. P. Vioreanu: Despre suveranitate si delegatiunea exercitiului ei. Sistemulu electoralu si dreptulu minoritatiloru de a fi reprezentate. D. Dr. Felix: Despre igien'a alimentatiunei. D. N. Ionescu: Romanii si Bulgarii in peninsula balcanica si in specialu in secolulu XIII. D. G. Marianu: Ciocoi vechi, — schitie de moravuri. D. Dr. Petrini: Despre amelioratiunea speciei umane. D. V. A. Urechia: Despre literatur'a negativa. D. St. C. Mihailescu: Cestiuni sociologice. D. Disescu: Legile si femeia. D. G. Sionu: Lectur'a unei comedii originale. D. P. S. Aurelianu: Poporatiunea din punctulu de vedere economicu si politicu. D. D. Laurianu: Despre Heliade. D. A. Vericeanu: Conditiiunile productivitatii munciei. D. D. I. Ghic'a: Despre instructiunea secundara. D. G. Dem. Teodorescu: Despre colinde si basme. D. C. A. Arionu: Despre fabula. Lafontaine si Alesandrescu. D. A. Odobescu: Despre istori'a ieroglifica a lui Dimitrie Cantemiru. D. D. Olanescu: Despre poezia. D. C. Stanescu: Despre portretu. D. M. Balsiu: Despre moneta. D. C. Esarcu: Diplomati'a venetiana in Orientu. Reporturile ambasadoriloru venetiani la Constantinopole studiate ca sorginta a istoriei nostre nationale.

(Literariu.) Multe carti seriose s'au anuntiatu publiculu romanescu prin press'a periodica; dati se'lu reflectamu odata si la una productiune humoristica, cu de care dintre toti romanii transilvani numai dn. advocatu Popa scie se distraga pe lectori si se'i face a'si uita pre cate una ora de grijile vietiei. Avemu adeca de inaintea nostra brosiuric'a ce coprinde una din acelea prelegeri humoristice, cu care Saphir facea odinora pe locuitorii Vienei ca se se tiea de anima ridiendu. Titulu si prefatiunea sunt de ajunsu, ca se combine la insasi „prelegere“:

Prelegere publica despre Iubileulu de 25 de ani in tain'a a siés'a si in proroci'a lui A-B-C. Pretiulu 30 cr. v. a., pentru Romani'a franco bani 80. Venitulu curatu in parti egale pentru meliorarea lefei invetiatoriloru dela scola centrala gr. or. din Dobra, si dela cea gr. cath. din Turda.

Pentru cei — ce cetescu prefetie.

Ironi'a sortii! Unu flamendu alérga ca se sature pe cei espusi la fómete. Acesta e eroulu adibuchevede Absolon Stich, a carui insemnatate sociala se tractéza in publicatiunea acésta.

E virtute crescinésca a sari de aprópelui intr'ajutoriu, candu ai doue comesi. Cuintesenti'a virtutei crescesceni jace in sa, in a tinde de aprópelui mana de ajutoriu, fiindu insusi in pelea gola!

Credeamu implinita chiamarea „Iubileulu de 25 de ani in tain'a a siés'a si in prorocia lui A-B-C“ dupa-ce l'amu prelesu publice in favorulu soldatiloru romani raniti. Acuma credu, ca cei raniti de fómé in lupta pentru independintia spirituala a omenimei, sunt, de nu mai multu, celu pucinu, asemenea indreptatiti la pretensiunea de ajutoriu, ca si cei raniti de poterea armelor in lupta pentru independintia patriei.

Cine a invinsu la Plevna? Patriotismulu romanu in aliantia cu scola!

Se voru afla individi — ómeni siguru nu — carii voru strimba din nasu, ca pentru camasi'a lui Absolon Stich se arunca sorti intre invetiatorii scóloru centrali din Turda si Dobra, intre acesti doi poli confesionali, ca se capete fia-care cate-o maneca. Lasati ca se se strimbe acestora nasulu pana va plesni din radacina, pentru-ca atari individi au, eo ipso, esistintia fara nasu.

Invetiatorii scóloru centrali din Dobra si Turda muncescu pentru o recompensa misera pana la desperatiune, in una si aceeasi via. Sciinti'a n'are confessiune. Acei invetiatori asuda flamendiendu pentru unitatea ideala a natiunei pe terenulu spiritului romanu.

Nu in consistorii nici in sínóde, in odai'a scólei din Turda si Dobra se bate batali'a, ce va decide odinora intre Blasiu si Sibiu! Dascalii au datu Germaniloru adeverata esistintia nationala, dascalii o voru da si romaniloru!

Romane! De voiesci esistintia, nu lasa ca se-ti móra dascalulu de fómé!

Sunt, ce e dreptu, la noi romanii diferite atacuri indirecte, de pungile filantropiloru. Ací colecte, ací baluri, ací concerte, ací prelegeri publice etc. pentru scopuri filantropice, asia in catu adi mane va fi necesariu a arangia colecte, baluri, concerte, prelegeri publice etc. pentru publiculu nenorocitu prin atari arangiaminte filantropice.

Cu tóte acestea dau si eu publiculu filantropu scrierea mea in recompens'a unui bagatelu ajutoriu pentru pionerii sciintiei, ce muncescu, cu lupt'a de esistintia, in scólele centrale din Turda si Dobra pentru luminarea némului romanu.

Sibiu in Decembre 1878.

Autorulu.

— Revista literaria a foiloru „Predicatoriulu“, „Cartile Sateanului Romanu“, „Higien'a si Scóla“. Ese, ca adausu gratuitu la aceste foie, in 3/15 di a fiecarei luni. „Predicatoriulu Sat. Romanu“ pentru predici si alti articuli din sfer'a bisericésca. Ese in fie-care luna odata, in numeri câte de 2—3 còle. Pretiulu de prenumeratiune pre 1 anu e 4 fl., pre 1/2 anu 2 fl. v. a. Prenumerantii pre anulu intregu primescu gratis „Cartile Sateanului Romanu“. — „Cartile Sateanului Romanu“ pentru tóte trebuintiele poporului romanu. Ese in fie-care luna câte o carte de 1—1/2 còla. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e numai 1 fl. v. a. — Prenumeratiunile se primescu numai pre anulu intregu. — „Higien'a si Scóla“ pentru sanetate, morbi, educatiune si instructiune. Ese in fie-care luna odata, in numeri câte de 1—1/2 còla. Pretiulu de prenumeratiune pre 1 anu e 2 fl., pre 1/2 anu 1 fl. v. a. Tóte acestea trei foie cu alu dausulu gratuitu acestei Reviste costao pre anulu intregu 6 fl., — pentru Romani'a si

Strainetate 16 franci — lei noi. A se adresá la Administratiune in Gheri'a — Szamosujvár. In Revista — care — tramitiendu-se gratis totoruru abonantiloru foiloru „Predicatoriulu“- „Cartile Sateanului Romanu“, „Higien'a si Scóla“ — se impartiesce in preste 2000 esemplare: se primescu publicatiuni cu pretiurile cele mai moderate: 1 facia 1 fl., 1/2 facia 55 cr., 1/4 facia 30 cr. + timbru de 30 cr. — Publicatiunile literarie se comunica gratis.

— „Albin'a Carpatiloru“ Nr. 8 este de urmatoriulu coprinu: Tectsu: Adio, dupa H. de Balzac (continuare). — Lupta dintre Zernesti si Tohanulu-vechiu, la 1690, de I. C. Tacitu (fine). — Datine, credintie si moravuri romane: Vergelulu, de S. Fl. Marianu. — Memoriile unui stomachu: Dialogu intre unu alopatsu si unu homeopatsu (continuare). — Banditulu, poezia de Iason Bianco. — Cup'a poetului gintei latine. — Varietati: Statistica, Moda, Notitie economice, Cugetari, Gácituri.

Ilustratiuni: Schitia geografica: Impregiurimea Branului. — Cup'a poetulu gintei latine.

— „Scóla Romana“. Fóie lunara pentru inaintarea educatiunei si instructiunei. Edata si redactata de Vasile Petri. Fascióra I, pe Octobru. Sumariu: Ioanu Amos Comenius. — Bancile de scóla (cu ilustratiuni). — Importanti'a si utilitatea studiului limbei romane. — Geometri'a in scóla poporala. — Din computulu cu frangeri vulgare. — Pentru primulu invetiamentu din istoria. — Câte-va observatiuni relative la orele de lectura in scóla poporala. — Regule de tóte dilele pentru invetiatori incipienti. — Ortografi'a cu semne. — Pentru „Scóla Romana“. — Varietati. — Bibliografie. Sumariile fasciculeloru urmatoare se voru continuá.

— La Religion chez les peuples latins. La religiosité des roumains. Par Obedenare. A mesure que le lien religieux s'affaiblit, celui des races se manifeste. Edgar Quinet; Les Roumains. Montpellier 1878.

— Enumeratio plantarum phanero-gamicarum Districtus quondam Naszódensis auctore Floriano Porcius insignis ordinis coronae ferreae III. classis equite, districtus quondam naszódensis vice-capitaneo em. Melléklet a magyar növény-tani lapok II. évfolyamához.

— Obiceiele juridice ale Poporului Romanu program'a de B. Petriceicu-Hasdeu, licentiatu de dreptu, profesoru de filologia comparativa la universitatea din Bucuresti, directoru generalu alu arhiveloru statului. Editiune oficiala.

— Traditiuni poporale romane. Adunate de S. Fl. Marianu. Brosiura prima. Pretiulu 40 cr. v. a.

— Raportulu anuale alu Societatei academice sociale-literarie „Romania-Juna“ in Viena. Alu VIII-le anu administrativu, din 1 Octobru 1877 pana in 30 Septembrie 1878. Localitatile societatii: I., Sonnenfels-gasse Nr. 1.

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 17 Februariu

Galbinii imperat. de auru	fl.	5 56 cr
Moneta de 20 franci	„	9 33 „
Imperatulu rusescu	„	9 30 „
Moneta germana de 100 marce	„	57 55 „
Sovereigns englesi	„	12 — „
Lira turcesca	„	11 — „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	100 — „

!Unu maieru de vendiare!

Unu maieru in Sibiu, in positiune forte favorabila, proveditu cu mai multe locuinte, edificii economice, gradina si fenatiu, se vinde din mana libera. Informatiuni se potu lua dela: Dr. Aureliu Isacu, advocatu in Clusiu. (60) 4—5

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitoare de sange spre a se folosi in ori-care anotempu ca singurulu midilocu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1858.	Probata definitiv. Efecte exell. Resultatulu eminentu.	Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. assecurata contra falsificarii. Vien'a, 28 martie 1871.
--	--	---

The'a acést'a curatia organismulu intregu, strabate partile intregulu corpu si folosindu-o ca beutura departéza dintr'insulu tóte materille stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si efectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismului, bóla englezésca, si a altoru bóle invecchite incurabili, ale raneloru, cari puroieza ne 'nctatu, ale bóleloru genitáli si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trupu si in facia, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acést'a au produsu rezultate forte favorabili mai alesu in infiatu de ficatu si de sp lina, cum si in greutáti hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bótele scrofulóse, infiatu'a ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurnatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promotoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlu Franciscu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Die! Mai am érasu trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitoare de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu exellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitoare de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu se'mi tramiti the'a curatitoare de sange cu receperea plátii prin posta. Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiu fi cunoscutu mai nainte poterea vindecátore „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitoare de sange“ asiu fi scapatu de multu de o bóla vechia si asiu fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea

sanetáti mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu nepretiuu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu întórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plátii. Cu totu respectulu

Josef Diizl.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitoare de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tóte sti'm'a

Florian Haselsteiner,

Nr. 43 in Klosterthal.

Preste pucinu va urná continuarea epistoleloru de recunoscentia, fiindu preste potintia a le publicá dintr'odata pe tóte.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiesca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparite pe din afora pe pachetu, pentru ca se nu fa insielatu prin falsificari.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitoare a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitoare de sange in Neunkirchen langa Vien'a, séu din depozitele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 3 doze, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea antiarthritica, antirheumatica, curatitoare de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiu la Frid. Thallmayer, comerciantu.

Abrud: F. Tones & Comp.

Bistriia: Fridricu Kelp, Tergovits & Ziutz,

Dietrich & Fleischer.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Orastia: Carol Reckert, apotecariu.

Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu.

Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.

Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.

Lechintia: Friedr. Scheint, apotecariu.

Feldióra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth,

apotecariu.

Ilia, C. Hoffinger, apotecariu.

Osiorheiu: Max Bucher.

Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.

Ba'a mare: I. Horacek, apotecariu.

Aiudu: August Binder, apotecariu.

Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.

Romanu (Moldova): Josef Dannffy, apotecariu.

Sedióra: Iosef B. Teutsch, comerciantu.

Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.

Huniadóra: Fried. Acker, apotecariu.

Rosia: Ludw. Moldovan, apotecariu.

Ocn'a (I. Sabiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu. (23) 31